

Het helen van de wond
 Diagnostiek en behandeling
 Van traumatische herinnering naar gewone herinnering
 Julia Diehle en Karen van Zon
 Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

de Bascule

Posttraumatische Stress Stoornis (PTSS) en partiële PTSS

7 tot 12 maanden posttrauma, 20-25% van de kinderen leidt aan PTSS
 (Hepinstall, 1996; de Vries;1999, Yule, 2000)

17% partiële PTSS (Daviss, 2000)

Kinderen met partiële PTSS verschillen niet van kinderen met PTSS in termen van co-morbiditeit en beperkingen
 (Carrion, 2002)

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de Bascule

Diagnostiek

- Demografische variabelen
- Semi-gestructureerde diagnostische interviews:
 - CAPS-CA
 - ADIS-C/P
- Door cliënt in te vullen vragenlijsten:
 - PTSS → kind en ouder
 - Depressie, gedrag, kwaliteit van leven → kind
 - Ouderlijke stress → ouder
- Vóór en na de behandeling

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de Bascule

Wat is de CAPS-CA? (1)

- Semi-gestructureerd klinisch interview waarmee de 17 symptomen van PTSS, conform de DSM IV standaard, bij kinderen in kaart gebracht kunnen worden.
- Duur: 45 - 60 minuten
- Leeftijd: 8 - 18 jaar

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de Bascule

Wat kun je ermee?

- Stellen diagnose PTSS
 - huidige diagnose
 - lifetime diagnose
- Diagnose Acute Stress Stoornis
- Meten van behandel-effecten

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de Bascule

Scoring (1)

- Frequentie: likert scale 0-4
 Helemaal niet - meestal
- Intensiteit: likert scale 0-4
 Geen probleem - heel erg, extreem leed
- Ernstscore: Frequentie + Intensiteit 0-8

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de Bascule

Criterium B

De traumatische gebeurtenis wordt voortdurend herbeleefd op één (of meer) van de volgende manieren:

Item 1 (B1): Herinnerende en onrustgevoelens, onangename herinneringen aan de gebeurtenis, met terugblik van beelden, gedachten of waarnemingen.

FREQUENTIE

Daarbij is aan (de gebeurtenis) ook te wijten is dat niet? (Zag je beelden van je of hoorde je geluiden in je hoofd van de gebeurtenis? Hoe vaak dan?)

Heeft je je handen voor je ogen of lippen je even om de omtrent die je zag of hoorde tegen de haren? (Hoe vaak probeerde je tegem te houden?)

VOOR JONGERE KINDEREN: Zijn je dat als je aan een droom, dat je het dan voor je kunt zien of het geluid ervan kan horen? (Hoe vaak is dat in je hoofd geluiden van (de gebeurtenis) geweest? Hoe vaak heb je geluiden van (de gebeurtenis) in je hoofd gehoord?)

DE WEEK: Als je nog "Denk aan (een traumatische gebeurtenis)", kun je dan (een traumatische gebeurtenis) voor je zien?

VERVOLGENS: Help je ook omgaan van (de gebeurtenis) voor je gezien? (Hoe vaak is dat?)

Hoe vaak is dat voorgekomen in de afgelopen maand?

Algemeen: 0 1 2 3 4

0 - Helemaal niet
1 - Zelden, één of twee keer
2 - Soms, één of twee keer per week
3 - Vaak, drie of vier keer per week
4 - Meestal, elke dag of bijna elke dag

Beschrijving/Voorbeeld:

INTENSITEIT

In de afgelopen maand, was het je ergens als die denken, denken of gevoelens in je opkwamen? (Hoe vaak is je dat? Wat deed je?)

Had je er last van of moeite het je bang, of kreeg je er een heel gevoel mee?

Ben je ergens met wat je maar bezig was of kon je niet meer denken? (Hoe vaak is dat gebeurd? (Hoe vaak is dat je zorgen dat je weglopen als je dat wilde?)

Algemeen: 0 1 2 3 4

0 - Geen problemen
1 - Meestal, bijna geen last of moeite van denken
2 - Een beetje, maar nog steeds makkelijk met denken, maar enige moeite van denken
3 - Veel moeite, meestal last, moeite om te denken of gevoelens te zien, denken, denken van denken
4 - Niet weet, onduidelijk, last, last herinneren van de gebeurtenis, niet in staat activiteiten van te houden

BT (specifiek):

Truimgedachten?

Had je: Ja Nee

Waarschijnlijk Waarschijnlijk
 Onwaarschijnlijk Onwaarschijnlijk

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de Bascule

Casuïstiek

- 13 jarig meisje
- Verkeersongeval
- Diagnose partiële PTSS
- Voldoet aan de criteria van cluster B+D, niet C

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de Bascule

Behandelingen voor kinderen met PTSS

- Trauma-Gerichte Cognitieve-Gedrags-Therapie (TG-CGT) aanbevolen
- Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR) veelbelovend (NICE, 2005)

Weinig RCTs (Stallard 2006)

1 RCT, TF-CBT vs EMDR (Jaberghaderi et al., 2004)

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de Bascule

Als we zouden weten welke behandelingen het meest effectief zijn voor kinderen met posttraumatische stress symptomen

➔ zouden we nadelige lange termijn gevolgen kunnen voorkomen.

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de Bascule

Het INTACT-onderzoek

INvestigating Treatments for Adolescents and Children after Trauma

Mogelijk gemaakt door de Frijling Prins Fonds Promotie onderzoek

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de Bascule

Onderzoeksvragen:

- Wat zijn de korte en lange termijn effecten van TG-CGT en EMDR?
- Hoe efficiënt zijn deze therapieën?
- Wat zijn de eigenschappen van de kinderen die niet op de gegeven behandeling reageren? (non-responders)

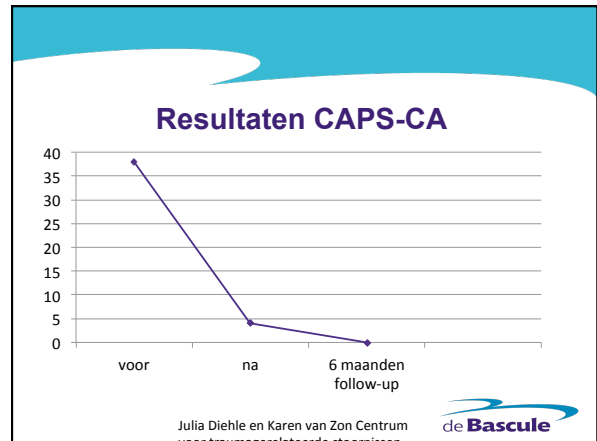
Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de Bascule

Methode

- SEH, slachtofferhulp, huisartsen
- 120 kinderen met (partiële) PTSS
- 8-18 jaar oud
- TG-CGT of EMDR maximaal 8 sessies
- Voor- en nameting + 6 en 12 maanden follow-up

de **Bascule**

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Samenvatting

- ❖ Diagnostiek en behandeling van kinderen met (partiële) PTSS is noodzakelijk!
- ❖ Er zijn effectieve, “evidence based” behandelingen!
- ❖ In 2012 weten we meer over welke behandeling het beste bij welk kind past.

de **Bascule**

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Enkele factoren die een rol kunnen spelen bij de verwerking

- de aard van de gebeurtenis(sen)
- hoe het kind functioneerde vóór de gebeurtenis(sen)
- het temperament van het kind
- de vaardigheden van het kind om met moeilijkheden om te gaan
- de vaardigheden van ouders/gezinsleden om met moeilijkheden om te gaan
- de reacties van de ouders / gezinsleden op de gebeurtenis (sen)
- de reacties van het kind op de gebeurtenis en hoe de ouders daarmee omgaan

de **Bascule**

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Mogelijke reacties bij peuters en kleuters

peuters en kleuters: cognitieve verwarring
 angstig hechtgedrag
 (separatie)angsten
 regressief gedrag
 posttraumatisch spel
 agressief of destructief gedrag

de **Bascule**

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Mogelijke reacties bij Pubers en adolescenten

- problemen op school
- schaamte
- gevoel van kwetsbaarheid
- schaamte ouders en anderen
- radicale gedragsveranderingen
- gevaarlijk gedrag
- neiging om gebeurtenis in gedrag te herhalen
- toename conflicten met ouders
- alcohol- en/of drugsmisbruik
- destructieve en agressieve fantasieën
- angst om controle te verliezen over deze fantasieën
- beperkt toekomstperspectief

de **Bascule**

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Affectieve problemen

- Angst
- Verdriet
- Boosheid
- Emotieregulatie problemen

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Cognitieve problemen

- Cognitieve vervormingen
- Wantrouwig, gebaseerd op basis van trauma
- Beschadigd zelfbeeld
- Sociale problemen

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

gedragsproblemen

- Vermijding
- Imitatie onangepast gedrag
- Seksueel gedrag
- Gewelddadig gedrag
- Pesten
- Zelfverwonding
- Extreem angstig/woede aanvallen
- Middelen misbruik

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Relationele problemen

- Vertrouwen geven
- Opnieuw slachtoffer
- hechtingsproblemen

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Mogelijke diagnoses

- PTSS
- Depressieve stoornissen
- Angststoornissen
- Gedragsstoornissen
- Aanpassingsstoornissen
- Somatoformestoornissen
- Traumatische rouw

Bij al deze stoornissen kan langdurige traumatisering een onderliggende ethologische factor zijn

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Complexe PTSS

- Belangrijkste kenmerken:
 - Emotie regulatie problemen
 - Interpersoonlijke problemen
 - Zelfbeeldproblematiek
 - Zelfbeschadigend gedrag

Dit als gevolg van langdurig en frequent blootstaan aan ingrijpende situaties

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Traumabehandeling: TCGGT of EMDR

- Doel: verwerken van de traumatische gebeurtenis; van traumatische herinneringen naar gewone herinneringen
- Aansluiten bij sociaal emotioneel niveau

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Modules binnen de behandeling

- Psycho-educatie en opvoedvaardigheden
- Ontspanning
- stabilisatie
- Emotieregulatie
- Cognities
- veiligheid

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Psycho-educatie

- Doelen:
 - Normalisatie reactie op stress voor ouder en kind
 - Uitleg over psychische en fysische reacties op stress
 - uitleg over belang behandeling
 - Specificeren uitleg op basis van gebeurtenis
 - Belonen/stimuleren positieve copingvaardigheden

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Ontspanningsoefeningen

- Ademhalingsoefeningen
- Spierontspanning
- Aandacht richten

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Oudervaardigheden

- Stimuleren en ondersteunen adequate oudervaardigheden
- Ouders helpen met hun eigen schuldgevoel en schaamte
- Schaamte van het kind
- Overbeschermend gedrag
- Vergoelijkend gedrag

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Stabilisatie

- Geïndiceerd bij:
 - Onvoldoende stabiliteit van kind/jongere en/of gezin
 - Onvoldoende veiligheid bij kind/jongere en/of gezin
 - Onvoldoende vaardigheden in emotieregulatie
 - Onvoldoende gedragscontrole/impulsbeheersing
- Doel:
 - Vergroten stabiliteit kind/jongere en/of gezin zodat traumaverwerking mogelijk wordt

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Window of tolerance

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen
Ogden en Minton, 2000
de **Bascule**

Emotieregulatie

Gevoelens benoemen
Waar denk je aan als je boos, bang etc bent
Spelletjes
plaatjes

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen
de **Bascule**

cognities

Driehoek:
Gedachte – gevoelens – gedrag
Oefeningen d.m.v voorbeeldsituaties

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen
de **Bascule**

Functionele schaamte

- Zelfbewuste emotie
- Reflecteren op je eigen gedrag
- Sociale emotie
- Emotioneel waarschuwingssysteem
- Functioneel; kan aanzetten tot zelfverbetering

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen
de **Bascule**

Disfunctionele schaamte

- Vermijding
- Defensieve zelfregulatie; er wordt geen oplossing gevonden
- Internaliseren
- Externaliseren

➤ Schaamte is vaak de drijfveer achter de zichtbare emotie en het manifeste gedrag

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen
de **Bascule**

Schrijven traumaverhaal

- Introductie
- Vóór het trauma
- Traumaverhaal
- Beschrijving gedachtes gevoelens lichamelijke sensatie
- Hotspots - targetselectie (suds)
- Wat heb je geleerd, wat zou je een ander vertellen hoe ben je zelf veranderd

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen
de **Bascule**

Cognitieve vervormingen

- Het is mijn schuld
- Iedereen is slecht
- Ik ben slecht
- Ik ben in gevaar

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Ombuigen door:

- Gedachtes uitdagen
- Wat zou je zeggen
- Logische vragen stellen (cognitive interweaves)
- Algemene informatie

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

afsluiting

- Delen van het verhaal
- Moeilijke situaties exploreren en hiermee om leren gaan
- Veiligheid creëren

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

EMDR

- Wordt geacht gebaseerd te zijn op het principe van informatieverwerking
- Initieert een natuurlijk aanwezig verwerkingsmechanisme
- Werkt betrekkelijk snel
- *Lijkt* eenvoudig uit te voeren
- Voor een belangrijk deel nonverbaal

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Bepalen van juiste target

- Wat is het meest nare herinneringsbeeld als je er nu op terugkijkt? Als je erop terugkijkt, wat roept dit nu bij je op
- Welke uitspraak over jezelf past daar het beste bij

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Activatie van het neurale netwerk door:
In gedachten laten oproepen van meest beladen herinneringsbeeld (vanuit het hier en nu)

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen

Disfunctionele cognitie

Beschrijving van zichzelf met betrekking tot het plaatje:

Ik ben:

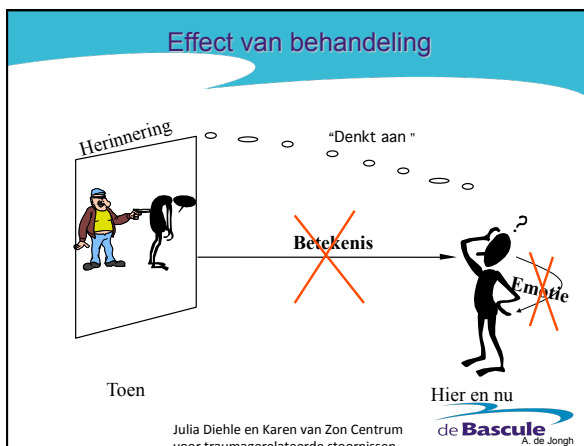
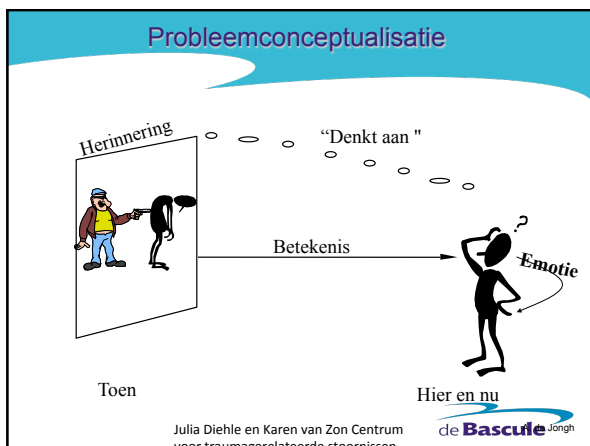
- Schuldig
- Machteloos
- Een mislukkeling
- In gevaar

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de **Bascule**

Activatie van het neurale netwerk

- Laten benoemen van de emoties en de locatie daarvan in het lichaam
- Introductie van een afleidende stimulus
- Het volgen van 'eigen' proces (associatieketens van cliënt)
- Introductie van functionele gedachtegang/opvatting

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de **Bascule**

EMDR procedure / TCGGT procedure effecten

- Desensitiserend effect; vermindering emotionele lading van het oorspronkelijke herinneringsbeeld
- Explorand effect; nieuwe beelden van soortgelijke gebeurtenissen komen naar boven
- Cognitieve veranderingen; inzichtgevend effect

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de **Bascule**

Cognitieve verwerking

- Assimilatie; andere betekenis geven
- Accommodatie; realistisch kijken en betekenis verlenen
- (over)-accommodatie; generalisatie

Julia Diehle en Karen van Zon Centrum voor traumagerelateerde stoornissen de **Bascule**

